

Voormalig medewerker Jan Hauweel plaatst 2 steenuilenjongen uit het VOC Oostende in een steenuilenkast in Wulpen (2000)

Twintig jaar steenuilnestkasten opvolgen in Veurne

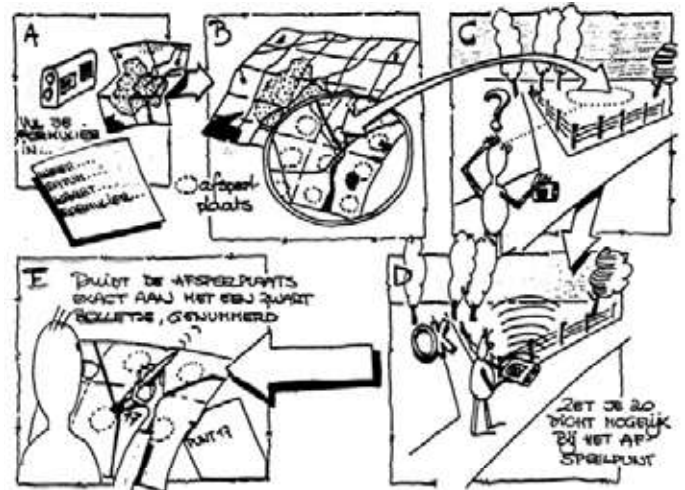
Op ieder erf een Steenuil, een haalbare kaart?

In 2022 vieren we niet alleen ons 25-jarig bestaan als vereniging, maar kunnen we ook terugkijken op 20 jaar nestkasten opvolgen voor onze kleinste, schattige Steenuil. Vóór 2002 waren we al sterk actief met het inventariseren van Steenuilen in Veurne. In drie jaar tijd (1998-1999-2000) probeerden we met behulp van het afspelen van de territoriumgeluiden de aanwezige Veurnse Steenuilen in kaart te brengen. Deze inventarisatieronde herhaalden we nog drie keer in de loop van de volgende jaren. We waren dus in staat om de plekjes waar de Steenuil aanwezig was op het grondgebied mooi op te tekenen. De eerste nestkasten werden in december 1998 geplaatst, maar zonder verdere opvolging. Hiermee ging we pas in 2002 op een georganiseerde wijze van start. In dit eerste gedeelte van het artikel schetsen we de aanloop van ons nestkastenproject, toen we als vereniging pas van start gingen, volop in onze pioniersjaren.

Zitten er bij ons Steenuilen?

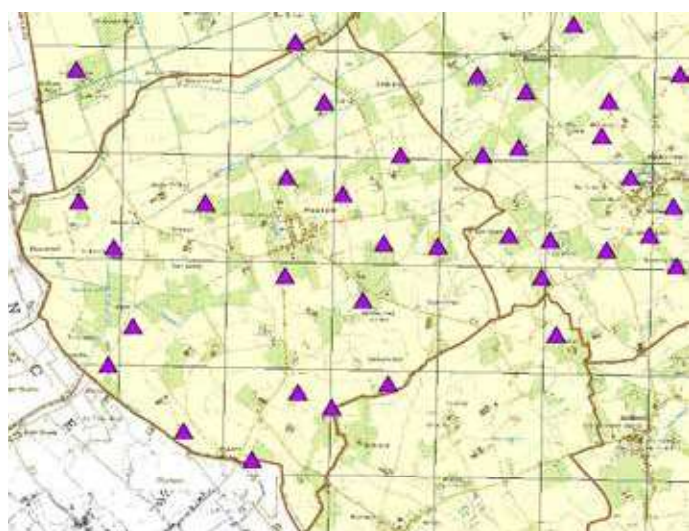
Dat is de eerste vraag die je je moet stellen wanneer je met een steenuilenproject van start wenst te gaan. Het antwoord was natuurlijk positief. De Steenuil was anno 1998 nog steeds een algemeen voorkomende soort in ons werkingsgebied. Hier en daar wisten we een Steenuil zitten rond een boerderij, maar deze fragmentarische kennis is wel leuk maar helpt je amper verder. Om te weten waar onze Veurnse Steenuilen zich verschuilden, was een georganiseerde aanpak nodig. Toevallig kwam in de winter van '97-'98 vanuit de toenmalige Wielewaal een inventarisatieproject voor Steenuilen uit. Jens Verwaerde, Vlaams projectcoördinator, trok het land rond om uitleg te geven bij de werkwijze van de inventarisatie en om vrij-

willigers te stimuleren 's avonds het veld in te trekken op zoek naar roepende Steenuilen. Zo kwam ik ook terecht op een vergadering in de loods van Erik Vanhee in Geluwe, waar de lokale Wielewaalafdeling Jens had uitgenodigd. We konden kennis maken met de territoriumroep van het mannetje, zijn alarmroep en ook met het systeem van 'kilometerhokken' op een stafkaart. Dat zijn hokken van 1 vierkante kilometer waarin we telkens vier afspelpunten moesten selecteren om onze geluiden op cassette af te spelen. Dit gebeurde op een gestandaardiseerde wijze: drie keer het steenuilengeluid afspelen, daarna een pauze van 1 minuut en vervolgens twee keer opnieuw. Wanneer we reactie kregen van een Steenuil, noteerden we dit op de kaart. Kregen we simultaan reactie van twee Steenuilen, dan werden die twee punten verbonden met een stippellijn op de kaart, om aan te tonen dat het twee verschillende mannetjes waren en niet een man die zich verplaatste en nogmaals van zich liet horen. We kregen van de Wielewaal een aantal cassettes met geluiden, een aantal kaarten met 'hokken' en klaar waren we om 's avonds op pad te gaan.

We gingen al snel aan de slag in Veurne en in maart 1998 werden de eerste kilometerhokken geteld. Per avond werd een blok van 4 km² (dus vier kilometerhokken) geteld. Soms was het te koud en vluchtten we snel na het afspe- len in onze auto met onze 'chauffage' volle bak om toch wat op te warmen. De respons van de Steenuilen was op zo'n koude dag minder. Ervaring leerde ons dat overdag bij voorkeur rond de 10 graden moest worden gehaald om 's avonds echt actieve Steenuilen te krijgen. We maakten op onze tochten ook kennis met andere nachtelijk gelui- den zoals de ploegende boer op zijn akker, de blaffende hond op de boerderij, de vervelende melkinstallatie die plots aansloeg, het ambetante achtergrondgeluid van au- to's en vrachtwagens op de E40, N8 (baan Veurne-Ieper) en N35 (baan Veurne-Diksmuide), maar ook de baltsen- de Kievit die in hetzelfde gebied aanwezig was als onze Steenuil. Enkele keren werden we ook aangesproken door een nieuwsgierige buur die poolhoogte kwam nemen en zich afvroeg wat we allemaal aan het uitrichten waren. Een woordje uitleg volstond om alle argwaan weg te ne- men. Soms begon ons hartje sneller te slaan wanneer een steenuilenman naar onze geluidsbron kwam gevlogen en boven op een verlichtingspaal kwam zitten of wanneer een Ransuil voorbijvlog.

De inventarisaties leerden ons niet alleen over de Steenuil maar gaven ons ook terreinkennis: de kleine veldwegge- tjes in het gebied, de mooie gebieden met veel weiland en knotwilgen, het verschil in ons gebied tussen de open polders met overwegend akkers en het plateau van Izen- berge, waar weilanden met knotwilgen en hagen veel fre- quenter aanwezig zijn, en dus ook de Steenuil. Tijdens de eerste inventarisatierondes van 1998-2000 werden delen van Veurne niet onderzocht (De Moeren, Bootshoeke en Zoutenaai). We waren toen overtuigd dat dit te open gebieden waren waar Steenuilen het te moeilijk zouden hebben om aanwezig te zijn ... Achteraf gezien was dat een vergissing. Ook in deze gebieden was de Steenuil toen al aanwezig, weliswaar in lagere aantallen. Tijdens de vol- gende rondes werd dit rechtgezet. Na de eerste ronde maakte we een top-3 op van onze steenuilgebieden (en die zijn nog steeds top):

1. Beauvoorde
2. Eggewaartskapelle
3. Houtem

We kwamen ook tot de conclusie dat de vogel gebonden was aan kleine landschapselementen met voorop de aan- wezigheid van knotwilgen. Beauvoorde paste volledig in dat plaatje, maar de verrassing was toch Eggewaartska- pelle. Dit polderdorp kende een sterke steenuilenpopu- latie dankzij zijn vele boerderijen met tal van knotwilgen in een straal rond het dorp. Deze knotwilgen bieden niet alleen dekking en huisvesting aan de Steenuil, maar wat vooral van belang is, zijn de begraasde weilanden die om- zoomd werden door die knotwilgen. Zij bieden het voed- sel voor de Steenuil en zijn jongen: van regenwormen tot nachtvinders, kevers en muizen.

In december 1998 werden een drietal nestkasten ge- plaatst in Houtem, maar de opvolging door ons bleef ach- terwege. De nestkasten verdwenen of geraakten in ver- val. Toen ik een tiental jaar later bij dezelfde boer vroeg of ik een nieuwe nestkast mocht plaatsen, kreeg ik wel te horen dat hij die oude vervallen nestkast maar zelf had verwijderd. Ik beloofde plechtig om de kast in het vervolg jaarlijks te controleren. Dit is wel een puntje waar boeren gevoelig voor zijn, en terecht ook! Dus nooit een nestkast plaatsen en niet opvolgen!

Voorbeeld van een model dat we plaatsten in 1998, weliswaar goed weerbestending maar zonder marterbeveiliging.

Van Johan Depotter (Oostduinkerke) kregen we enkele oude eendenkasten ter beschikking. Tenminste één werd in Wulpen gretig ingenomen door een koppeltje Steenui- len. Toen het deksel er door de harde wind afvloog en we het nest controleerden, bleef het vrouwtje beschermend zitten over haar jongen.

Steenuilenmoeder schermend voor haar jongen (juni 2007 Wulpen)

Oude eendekast omgebouwd tot een steenuilenkast (Wulpen)

Enkele jaren experimenteerden we ook met oude wijnkistenmodellen. Ondanks de extra bescherming die we aan deze kisten aanbrachten, bleken deze nestkasten niet weerbestendig. Na enkele jaren werden die dan ook verwijderd.

Wijnkistenmodel, dat in tegenstelling tot de wijn, niet verbeterde naargelang de jaren.

In 1999 werden oude stembuskasten (in onbruik geraakt door het elektronisch stemmen) omgebouwd tot kerkuilenkasten. De eerste bezettingen waren niet van Kerkuilen maar door Steenuilen ('s Heerwillems Veurne). In 2000 was er nog maar één jong aanwezig, maar in 2001 vonden we een mooi nestje van drie. Die nestkasten waren wat te klein voor Kerkuilen en voor de Steenuilen plaatsten we meer passende nestkasten. Die stembuskasten verdwenen dan ook. Maar ook onze grote kerkuilenkasten vielen soms in de smaak van Steenuilen, ook al zijn ze wat te ruim bemeten voor ons steenuiltje en daar waar ze zo'n kast kraakten, plaatsten we meestal een meer geschikte steenuilenkast, met vaak een snelle verhuis tot gevolg.

Steenuilen in een te grote kerkuilenkast -Stuivekenskerke 2010

De steenuilenpioniers van de eerst steenuilenrondes (1998-2000) waren : Ludo Leper, Noël Leeman, Kris Degraeve, Jan Hauweele, Marcel Bedert (overleden), de toen nog piepjonge Jeroen Arnoys, Benny Vandromme en Els Opstaele, José Millecam, maar ook Jan Candaele en Franky Pattyn samen met de kinderen van de kindergemeente-raad.

Kris Degraeve